

DIN NOU DESPRE FLAVIUS GERONTIOS, PREFECT AL CONSTANTINOPOLULUI

de I. BARNEA

Binecunoscut specialiștilor din țara noastră în urma a două importante descoperiri arheologice: o mică greutate de sticlă în formă de monedă (deneral) de la *Sucidava* — Celei¹ și o balanță de bronz găsită la *Dinogetia* — Garvăn², *Flavius Gerontios* a fost identificat cu înaltul personaj despre care istoricul Theophanes ne informează că, pe la anul 561, pe cînd era „prefectul orașului Constantinopol” (ὁ ἐπιτροχός τῆς Ἰόλαεως), a fost acuzat că ar fi participat la un complot împotriva împăratului Iustinian, dar că, fiind găsit nevinovat, a fost achitat³.

Ceea ce nu se cunoaște este că balanța de la *Dinogetia* a fost găsită în stratul masiv de incendiu, pe care, mai târziu, semnatarul acestor rânduri l-a atribuit marelui invazii a kutlrgurilor lui Zabergan, din martie 559⁴. La această constatare am ajuns coroborînd informația lui Gh. Ștefan, că balanța a fost descoperită, „la 1,80 m adîncime, în ruinele unei clădiri romane tîrzii, adică datînd de prin sec. VI al erei noastre”⁵, cu cele consemnate de același autor în carnetul personal de săpături în ziua de joi, 25 iulie 1946, p. 138, carnet pe care l-am consultat recent în arhiva Institutului de Arheologie și din care rezultă că, într-adevăr, importantul obiect a fost găsit în stratul masiv de incendiu amintit mai sus. Același lucru se poate deduce și din faptul că „mijlocul țije (balanței) este îndoit din cauza greutatei pietrelor provenind din dărîmăturile zidurilor”⁶, la care adăugăm observația făcută de noi imediat după descoperirea piesei, cînd aceasta înăbușă urma puternice de arsură.

Toate cele de mai sus duc la concluzia că balanța este anterioară anului 559 și că deci (Flavius) Gerontios, al cărui nume este înscris pe ea, a fost prefect al Constantinopolului mai înainte de cînd se credea plîă acum, poate chiar cu începere din anii 557 sau 558, funcționînd în această înaltă funcție, cu sau fără întreruperi, pînă în anii 561—562. În sprijinul unei astfel de presupuneri trebuie citat faptul că pentru intervalul de timp dintre anii 557—561 nu se înregistrează vreun alt prefect al Constantinopolului, mi înainte fiind cunoscut Musonios, în anul 556, iar imediat după aceea Prokopios, în anul 563. Trebuie amintit de asemenea că, cu douăzeci de ani mai înainte, tot în timpul domniei lui Iustinian, Longinos fusese prefect al Constantinopolului în anii 537—539 și 542⁷, deci o perioadă aproape identică cu cea presupusă de noi pentru Flavius Gerontios.

Presupunerea că Flavius Gerontios s-a menținut un timp mi îndelungat în funcția de prefect al Constantinopolului este susținută și de numărul mare de greutateși de sticlă pentru verificarea monedelor de aur, purtînd numele lui în această calitate, și anume, șapte exemplare, cunoscute plîă acum, dintre care șase găsite pe teritoriul fostei capitale a înperiului bizantin și împrejurimi sau în Asia Mică⁸, iar unul singur mai departe, pe malul stîng al Dunării Inferioare, la *Sucidava* — Celei (v. mai sus, nota 1). La acestea se adugă balanța de bronz de la *Dinogetia* (v. mai sus, nota 2), piesă unică în felul ei. În legătură cu aceasta trebuie observat că ea este îngura care-l menționează pe (Flavius) Gerontios cu înalta funcție pe care o deține: ὁ

¹ N. Bănescu, BSH 26, 2, 1915, p. 223—224; D. Tudor, Dacia, 11—12, 1915—1917, p. 165, fig. 18, 2; Em. Popescu, IGLR, nr. 302 (cu bibliografia).

² Gh. Ștefan, SCIV, 1, 1950, 2, p. 152—162; Idem, în *Orișiu lui Petre Constantinescu-Iași*, București, 1965, p. 141—145; Em. Popescu, I, IGLR, nr. 247 (cu bibli.).

³ *Chronographia*, I. Bonn, 1839, p. 363 (= De Boor, I, 1883, p. 235). E. Stein, *Histoire du Bas-Empire*, II, Paris, 1919, p. 778 și 799; Gh. Ștefan, SCIV 1, 1950, 2, p. 160—161.

⁴ I. Barnea, Dacia, N.S., 10, 1966, p. 258.

⁵ Gh. Ștefan, *op. cit.*, p. 152.

⁶ *Ibidem*.

⁷ A se vedea lista prefectilor Constantinopolului de la Iustin I la Heraclius, la Denis Feissel, RN, 6, 1986, 28, p. 120, nota 3.

⁸ Gustave Schlumberger, REG, 8, 1895, p. 67, nr. 11: două exemplare, la British Museum; Dr. Mordtmann, BZ, 7, 1898, p. 605, nr. 5; G. Zacos — A. Vegliery, *Byzantine lead seals*, I, 3, Basel 1972, p. 1691—1692, nr. 2996, a, b, c (trei exemplare).

μεγαλοπρεπέστατος ἑπαρχος Πόλεως (= *magnificus* sau *magnificentissimus praefectus Urbi*)⁹. Micile greutăți de sticlă, amintite mai înainte, fiind de dimensiuni circulare mult mai reduse (diam. 2—2,5 cm), nu au loc și pentru această mențiune. În schimb, ele prezintă în centrul feței principale bustul lui Flavius Gerontios, iar împrejur inscripția cu prenumele prescurtat (Φλ.) și numele aproape întreg (Γερωντίου), fiind singura categorie de documente care ne ajută să cunoaștem ambele nume ale înaltului demnitar bizantin.

DE NOUVEAU AU SUJET DE FLAVIUS GÉRONTIOS, PRÉFET DE CONSTANTINOPLE

Résumé

L'auteur fait la précision que la balance de bronze trouvée à *Dinogetia*, sur laquelle est inscrit le nom de *Flavius Gerontios*, préfet de Constantinople sous Justinien Ier, a été découverte dans la couche massive d'incendie attribuée plus tard à la grande invasion des Kotrigoures de Zabergan, en mars 559. Ça veut dire qu'elle est antérieure à cette date et que, très probablement, Flavius Gerontios a été préfet de Constantinople en commençant des années 557—558, en fonctionnant, avec ou sans interruption, jusqu'en 561—562. Pendant cet intervalle de temps on ne connaît pas un autre préfet de Constantinople.

⁹ Deși cele două litere ΜΓ (I' suprapus lui M) solicită mai degrabă întregirea cu adjectivul μέγας a epitetului ce însoțește numele prefectului Gerontios (Gh. Ștefan, *op. cit.*, p. 157), totuși preferințele bizantine îndreptălesc adoptarea pentru același epitet a superlativului μεγαλοπρεπέστατος (Idem, *Omagiu...*, p. 14—1), mai potrivit, se pare, decât adjectivul μεγαλοπρεπής (P. Ș. Năsturel, *BZ*, 60, 1967, p. 239).